

A fővárosi nyilvános könyvtár

Irtta: **Kelényi B. Ottó**

A lét és nemlét nehézségeivel küzdő előző esztendőök után épen ma, amidőn a könyvtári kultúra fellendítésének szükségességéről annyi szó esik és oly komoly tervek formálódnak, a Fővárosi Könyvtár most megjelent 1924. évi értesítője az első bizakodás, melyben a jobb jövő megvalósulásának tetterős ígéretét látjuk.

A könyvtár az elmúlt esztendőben a nagyvonalu fejlődési programjához szükséges reális költségvetés kereteit még nélkülözte ugyan, de a jelentékeny póthitel, melyet a főváros közönsége és tanácsa a Budapest szellemi fejlődésében oly jelentékeny szerepet játszó könyvtárnak engedélyezett és ezzel a könyvtár megfelelő anyagi támogatásának szükségességét *Kremmer Dezső* igazgató érvelései alapján magáévá tette, meghozta a könyvtárnak a további fejlődés lehetőségébe vetett hitet és széles perspektívát nyújtott az igazgatóságnak a jövő nagy kulturfeladatainak megoldására. A főváros tanácsa a könyvtár jogos reményeit az idei esztendőben teljes megértéssel karolta fel, ennek részletezésére azonban csak az 1925. év beszámolóján kerülhet sor! ...

A Fővárosi Könyvtár 1924. évi gyarapodása terén nagyjelentőségű néhai *Jeszenszky István* kir. közjegyző, fővárosi bizottsági tag és a könyvtár lelkes bibliofil barátja könyvhagyatéka tekintélyes részének megszerzése, melynek nagyértékű anyagát azok a XVI. és XVII. századbéli olasz-, spanyol-, német- és latinnyelvű világkrónikák, repülőlapok, hadijelentések alkották, melyek közelebb-ről Buda és Pest különböző ostromaira vonatkoznak, távolabbról pedig Magyarország történetét egészítik ki. E nagybecsű anyag megszerzésének jelentőségét emelte az a körülmény, hogy általa a könyvtár Budapesti Gyűjteményének épen e korra vonatkozó, kiegészítésre váró anyaga nyert értékes gyarapodást.

Hasonlóan nagyjelentőségű gyarapodásról számol be az értesítő, amidőn a Népszínházi Bizottmány használatban nem levő értékes színészet- és zenetörténeti szakkönyvtárának megszerzését mondja el. Ez a gyűjtemény, mint corpus separatum örök letétként került a könyvtár birtokába és most a IV. ker. Pappnövelde-utcai polgári iskola egyik termében modern könyvtári berendezéssel és katalogussal áll a tudományos szakkutatók rendelkezésére.

A tudományos központon kívül a közművelődési szempontból nagyjelentőségű

fiókhálózat is nagy fejlődést mutat. Az éveken át szünetelésre kényszerült Százados-úti fiók épületét a főváros tanácsa nagy költséggel átépítette, belső berendezését felújította, úgy hogy ma egyike a legszebb fiókkönyvtárainknak. A Bakáts- és a Hunyadi-téri fiókok szintén a múlt esztendőben nyíltak meg és rövid idő alatt oly népszerűvé váltak, hogy az év második felében állományuk felrészítésére volt szükség. A főváros első kórházi könyvtára a Szt. Rókus-kórházban, mint kísérleti könyvtár, szintén a múlt évben nyílt meg és már működése első napjaiban teljesen beváltotta a felállításához fűzött reményeket. Változás volt még a fiókkönyvtárak terén a régi országházban levő 1. sz. fiókkönyvtár ifjúsági olvasóterme és gyermekkönyvtárának a Pappövelde-utcai polgári iskola egyik termében való elhelyezése.

Ami a könyvtár multévi gyarapodását illeti, a könyvallomány 11.602 kötettel szaporodott; ebből a központra 5526, a fiókokra pedig 6076 kötet esett, amihez még mint valóságos gyarapodást a két új 9. és 10. sz. fióknak 7042 kötetnyi anyagát kell számítanunk. A központi anyag gyarapodásában részt vesznek a különgyűjtemények is. Így a *Vámbéry* Armin és *Thallóczy* Lajos híres szakkönyvtáraiból magyarított *Keleti gyűjtemény*, mely a keleti vonatkozású művek rendkívül megrágulása miatt csak 76 kötettel gyarapodott, szemben az 1923. év 730 kötetnyi gyarapodásával. A *Budapesti gyűjtemény* az év folyamán 832 kötet többletet tett szert (amiben a Jeszenszky István könyvtárából szerzett anyag is helyet foglal), míg az előző év gyarapodása csak 359 kötet volt. A gyűjtemény munkálatai között megemlítjük, hogy a Fővárosi Könyvtár által megindított folyóirat bibliografiai munkálataiból a gyűjtemény a Vasárnapi Újság budapesti anyagát teljesen, a *Budapesti Szemle* évfolyamaiból pedig az 1857—1908-ig terjedő anyagot dolgozta fel. A magyar szépliteratúra első kiadású termékeinek gyűjteménye, a *Szűry* Dénesről elnevezett *Szűry-gyűjtemény*, 385 kötettel gyarapodott. E nagyértékű gyűjtemény gondos és részletes katalógusának kiadását az igazgatóság a közel jövőben tervezi. A történelmi vonatkozású *Kisnyomtatványok gyűjteménye* 2185 darab szaporulatot mutat fel, míg a hazai és külföldi politikai vonatkozású *Röpiratomnyag*, melynek alapját *Ballagi Géza* gyűjteménye alkotja, 108 új darabbal gyarapodott. Ez utóbbi gyűjtemény átszervezése és házi katalógusának elkészítése szintén a múlt esztendő munkája volt. A köny-

vek feldolgozását végző osztályoknak: a rendelő-, katalogizáló-, referencé-, a kölcsönző-, nemkülönben a fiókközpont- és könyvkötészeti osztályoknak nagy teljesítményét a statisztikai adatok bizonyítják.

Külön megemlítésre tarthat számot a könyvtár széles mederben kiépített *folyóiratanyaga* is. Az 1924. évben a könyvtárnak rendszeresen járó folyóiratok száma 370-ra szaporodott, ami az előző évhez képest 14 folyóirat-többletet jelent. E folyóiratokat a könyvtár részint ajándék, részint csere, részint pedig vétel útján szerezte meg és szoros összhangban állottak a könyvtár által képviselt tudomány-szakokkal.

A könyvtár gyakorlati értékét leginkább a könyvforgalom: a kölcsönzők, a könyvek olvasótermi használata és a kölcsönzött kötetek száma bizonyítja. A Fővárosi Könyvtár beírt kölcsönzőinek száma az elmúlt évben 16.442 volt, az olvasótermeket pedig 42.557 olvasó látogatta és a kölcsönzött kötetek száma a 296.161-et érte el. Ezek a számok az elmúlt évek statisztikájához viszonyítva, bár nem mutatnak nagy emelkedést, a könyvtár fontos misszióját a főváros művelődése terén önmagunkban is élénken bizonyítják.

Értekes része az értesítőnek a könyvtár szerzeményeinek válogatott jegyzéke, mely a könyveket belga-amerikai, decimális rendszerű szakbeosztás szerint, a Budapesti gyűjtemény szerzeményeinek jegyzékét pedig időrendi sorban sorakoztatja fel. A könyvtár ez évben járó folyóiratainak számát a kurrens folyóiratok jegyzéke mutatja.

Az értesítő utolsó részében a fiókkönyvtárak belső berendezéséről szemléletes képeket találunk.

Az igazgató beszámolójában hangsúlyozottan említi a központi könyvtárnak már majdnem tarthatatlan túlzufoltságát, mely a raktár- és a különgyűjtemények fejlődését már-már katasztrófálisan fenyegeti. El kérdés, melynek megoldásával különben minden közgyűjteményünk küzd, csak új könyvtári épülettel volna megoldható. Hisszük Kremer Dezső igazgatóval, hogy a fővárosi közönsége és tanácsa, amely a könyvtári kultúra nagybecsű fontosságát a legutolsó költségvetésben teljes megértéssel ismertte el, ha e kérdés nem lesz tovább ideig-óráig sem megoldható, nem zárkózik el a főváros egyik legnagyobb kulturintézeze további fejlődési lehetőségének e sine qua non-ja elől.